

MARKUS FORSBERG

010-22 34 000

Enligt sändlista

Bildande av Skåravikens naturreservat i Nyköpings kommun

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat, med föreskrifter och skötselplan enligt nedan. Reservatets gränser märks ut i fält.

För att tillgodose och uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn	Skåraviken
Naturvårdsregister ID	2014526
Natura 2000-område	Skåraviken (SE0220110)
Kommun	Nyköping
Församling/socken	Stigtomta-Vrena församling, Stigtomta socken
Lägesbeskrivning	Ca 3 km nordväst om Stigtomta invid Hallbosjön
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalslandskap
Vattenförekomst	Hallbosjön (WA33864913)
Areal	126,2 ha, varav land 79,2 ha 5,4 ha produktiv skogsmark
Fastigheter (markägare)	Del av Helgesta 3:1 (privat)

Nyttjanderätter/servitut	Skåra 1:1. Entré, besöksparkering m.m. Skåra 1:1. Körväg Helgesta 3:1. Besöksparkering m.m.
Anläggningssamfällighet	Skåra Ga:1 (väg)
Markavvattningsföretag	Skåra-Brink Helgesta-Skåra
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald samt att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och arter knutna till ett hävdgynnad odlingslandskap. Värdefulla naturmiljöer är framför allt öppna strandängar, öppna betesmarker, trädklädda betesmarker och näringsrika sjöar. De värdefulla arterna i området är främst knutna till det rika fågellivet av både häckande och rastande fåglar samt till en flora gynnad av bete och slåtter. Syftet är även att skydda och återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer samt att tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska nås genom att området undantas från skogsbruk och olika former av exploateringar. Området ska fortsatt hävdas genom bete eller slåtter och återkommande fräsningar och röjningar. De trädklädda delarna ska behålla sin karaktär genom bete och viss plockhuggning. Vassen och salixbuskagen ska vid behov hållas tillbaka för att bibehålla eller utveckla en blå bård. Åtgärder kan bli aktuella för att restaurera lek- och uppväxtområden för vattenlevande organismer samt för att förbättra kvaliteten på vattnet i området.

Syftet med naturreservatet ska också tillgodoses genom anläggningar och information som inbjuder till och underlättar besök i området, samtidigt som de ska ha kanaliseringseffekt i syfte att erhålla en långsiktig samexistens mellan biologisk mångfald, friluftsliv och olika upplevelsevärden. Särskilda anläggningar för besökare med funktionsnedsättning ska iordningställas.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper inom ramen för syftet med reservatet ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet. Liksom behovet av att vidta åtgärder mot invasiva främmande arter.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

A Inskränkningar enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt gällande författningar är det i reservatet förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg,
3. anlägga luft- eller markledning,
4. uppföra stängsel eller hägnad annat än för betesdrift,
5. anordna upplag,
6. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, spränga, deponera eller dämna,
7. avverka träd eller buskar,
8. framföra motordrivet fordon i terrängen,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
10. kalka eller gödsla mark eller vatten,
11. inplantera för området främmande djur- eller växtarter.

Ovanstående inskränkningar A7 och A8 utgör inte hinder vid borttagande av träd, som efter förvaltarens bedömning utgör en säkerhetsrisk för angränsande tomter.

Ovanstående inskränkning A8 ska inte utgöra hinder vid skötseln av jordbruksmarken samt för uttransport av fällt vilt med fyrhjuling eller motsvarande.

Ovanstående inskränkning A8 utgör inte hinder för båtplatsinnehavare till den befintliga bryggan vid Fiskarstugan i samband med upptagning och sjösättning av sin båt. Aktuell yta framgår med rödmarkering på bilaga 1.

Ovanstående inskränkning A8 utgör inte heller hinder för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. En sådan insats ska omgående anmälas till Länsstyrelsen.

Ovanstående inskränkningar A6-A8 utgör inte hinder vid underhållsrensning av det befintliga utfalldiket beläget mellan Bollbacken och Eneby.

B Intrång enligt 7 kap. 6 § miljöbalken angående vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt är förpliktigade att tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Röjning, utmärkning och underhåll av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Anläggning och underhåll av anordningar och anläggningar för friluftslivets behov, såsom vandringsled, bänkbord, sittbänkar, vindskydd, eldstad, dass, utsiktsplattform, fågeltorn, spänger, stängselgenomgångar, informationstavlor samt särskilt tillgänglighetsanpassade anordningar och anläggningar för besökare med funktionsnedsättning.
3. Naturvårdande skötsel av odlingslandskapet i form av betesdrift, slåtter, stängsling, plockhuggning, röjning samt fräsning av tuvor, vass och salix.
4. Naturvårdande skötsel i områdets vatten- och våtmarksmiljöer som skapande av blåbård, återställning av lek- och uppväxtområden för vattenlevande organismer samt förbättring av vattenkvaliteten.
5. Genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
6. Bekämpning av invasiva främmande arter.

Upplysningar

Beslutet kan överklagas, se bilaga 3.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade reservatsföreskrifter för naturreservatet.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft.

Beslutet kungörs i ortstidning.

Enligt artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

Området är ett Natura 2000-område och därför gäller tillståndsplikt för åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Området omfattas av strandskydd. Inom strandskyddat område är det enligt 7 kap. 15 § miljöbalken förbjudet att t ex. uppföra nya byggnader, ändra byggnader, sätta upp andra anläggningar eller anordningar som avhåller allmänheten, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer eller utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv.

Åtgärder i vattenområden kan medföra att beslut i ärende om en anmälan om vattenverksamhet eller tillståndsansökan enligt 11 kap. miljöbalken behöver vinna laga kraft innan åtgärderna genomförs.

Området berörs av två olika markavvattningsföretag och eventuella åtgärder i tillrinnande diken kan medföra påverkan på något av dessa företags verksamhet.

För att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter finns det bestämmelser i EU:s förordning (EU) nr 1143/2014 kring förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Enligt förordningen är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på den så kallade. unionsförteckningen över invasiva främmande arter.

Genom beslutet om naturreservat följer att skogsvårdslagens bestämmelser upphör att gälla i reservatet. Se 4 § skogsvårdslagen (1979:429).

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Inom naturreservatet finns det 5 lagskyddade fornlämningar. Runt alla fornlämningarna finns ett skyddat fornlämningsområde. Alla typer av markingrepp eller upplag inom 100 meter från fornlämningarna kräver samråd och tillståndsprövning enligt 2 kap. 12 § kulturmiljölagen (1988:950).

Ordningsföreskrifter

Länsstyrelsen har denna dag beslutat föreskrifter (dnr 511-9076-2023) avseende rätten att färdas och vistas i reservatet samt ordningen i övrigt. I föreskrifterna anges följande:

1 § Utöver vad som gäller enligt andra författningar och beslut är det i Skåravikens naturreservat förbjudet att

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar,
2. plocka, samla in eller gräva upp växter, mossor, svampar eller lavar,
3. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
4. fänga och insamla ryggradslösa djur på ett sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs, eller så att den lokala populationen påverkas negativt,
5. framföra motordrivet fordon i terrängen.

Det är med undantag från första stycket inte förbjudet att för eget behov plocka bär, matsvamp eller blommor.

Länsstyrelsen får om det finns särskilda skäl meddela dispens från förbud enligt första stycket.

2 § I Skåravikens naturreservat är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd anordna lägerverksamhet eller tävlingar.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 20 februari 2024.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

Området är 126 ha stort och består av en landdel med marker som hålls öppna genom hävd samt av en del som är vatten i sjön Hallbosjön. Vattenområdet är mycket näringsrikt och känt som en av Sörmlands mest värdefulla och viktigaste områden för såväl häckande som rastande våtmarksfåglar. Totalt har cirka 210 fågelarter iakttagits i området. Omkring 80 av dem kan räknas som häckfåglar, några exempel är skäggdopping, brun kärrhök, rördrom, vattenrall, tofsvipa, ängsbiplärka, gulärta, rörsångare och sävsparv.

Naturreservatet utgör även en del av ett Natura 2000-område med särskilt utpekade arter och naturtyper.

Området har höga friluftslivs- och upplevelsevärden. Värdena är knutna till natur- och kulturvärdena och omfattar upplevelser av fågellivet, de öppna vyerna, det hävdade kulturlandskapet och de varierande våtmarksmiljöerna. Det friluftsliv som främst bedrivs inom reservatet är fågelskådning i anslutning till strandängarna och vattenmiljöerna kring Bollbacken samt de intilliggande åkermarkerna. Förutom fågelskådning används området även för botaniska exkursioner och som naturströvområde. Vintertid lämpar sig områdets sjödel väl för skridskoåkning.

Skåraviken har ett högt kulturhistoriskt värde. Området är del i ett odlingslandskap med rötter i bronsåldern, fullkoloniserat sedan 1800-talet och som präglats av stordrift. I området finns det skärvtenshögar och gravar (rösen och runda stensättningar) från bronsåldern, många gravfält från äldre men främst yngre järnålder.

Bevarande av områdets värden

Då en stor del av natur- och kulturvärdena i reservatet är ett resultat av människans brukande under lång tid behöver odlingslandskapet förvaltas genom fortsatt hävd och aktiv skötsel. Det behöver även skyddas genom förbud mot dikning och gödsling m.m. för att bibehålla och utveckla sina värden. Vattenmiljöerna skyddas från fysiska ingrepp samt att åtgärder görs som förbättrar vattenkvaliteten.

Prioriterade bevarandevärden är naturtyperna slätterängar, öppna strandängar, öppna och trädklädda betesmarker och grund näringsrik sjö. Liksom arter av kärlväxter, insekter och fåglar som är gynnade av marker som är hävdade eller som är knutna till livsmiljöerna våtmark och sjö. Vidare är prioriterade bevarandevärden även vattenlevande organismer och växter samt särskilda naturtyper och arter som är utpekade enligt art- och habitatdirektivet.

Friluftslivets behov ska tillgodoses genom anläggningar och information som inbjuder till besök i området. Anläggningarna för friluftslivet ska ha kanaliserande effekt i syfte att erhålla en långsiktig samexistens mellan biologisk mångfald, friluftsliv och olika

upplevelsevärden. Vissa delar av reservatet ska tillgängliggöras för personer med funktionsnedsättning.

Området ingår i Natura 2000, som är ett riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. Det ingår även i riksintresse för Naturvård och i riksintresse för Kulturmiljövård, båda enligt 3 kap. miljöbalken. Vid flera inventeringar har områdets värdefulla betesmarker och våtmarker uppmärksamats, bl.a. i länets ängs- och hageinventering, ängs- och betesmarksinventering samt i våtmarksinventeringen (VMI). Det ingående vattenområdet är även klassat av Naturvårdsverket som Särskilt värdefullt vatten. Naturreservatet berör två olika naturvårdsobjekt i länets naturvårdsprogram.

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv. Det bidrar även till Grön infrastruktur i länet samt är en del i att förverkliga riksdagens uppsatta mål för friluftslivet, särskilt målen Tillgänglig natur och Tillgång till natur för friluftsliv.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, exploatering, andra arbetsföretag eller anläggningar inte går att förena med bevarande av områdets höga naturvärden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av ett naturreservat i det aktuella området är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. samt med kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att reservatsföreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Mot bakgrund av det ovan sagda beslutar Länsstyrelsen att förklara aktuellt område som naturreservat.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Områdets värden för fågellivet och strandängsfloran har varit kända under lång tid och beskrivs bl.a. i olika fågellitteratur och länets naturvårdsprogram. Skåravikens naturreservat utgör sedan år 2000 en del av det större Natura 2000-området Skåraviken (SE0220110). Flera större restaureringsinsatser är utförda genom åren.

Reservatsbildningen

Initiativet till skydd av aktuellt område kom från markägaren till Helgesta 3:1, som i juli 2007 kontaktade Länsstyrelsen med önskemål om att det skulle bildas ett naturreservat. I september 2007 beställde Länsstyrelsen värdering, förhandling samt gränsinmätning för området. Värdering och gränsinmätning levererades under våren 2008. Förhandling om förutsättningarna, val av skyddsform m.m. pågick i olika perioder mellan 2008 fram till

2024-01-29

511-4090-2018

december 2019, då parterna undertecknade en överenskommelse om intrångsansättning. Samtidigt undertecknade parterna även en separat nyttjanderätt för anläggning av en större besöksparkering inom annan del av berörd fastighet Helgesta 3:1.

I april 2022 undertecknades en överenskommelse med Skåravägens samfällighetsförening om rätt att nyttja vägen för reservatets besökare samt för reservatets skötsel och tillsyn. När reservatet bildats och vunnit laga kraft är det parternas ambition att reservatet ska inträda i samfällighetsföreningen genom en överenskommelse enligt 43 § anläggningslagen (1973:1149).

Under hösten 2022 tog konsultfirman Biomedia Omberg fram ett underlag till skötselplan för det blivande naturreservatet på uppdrag av Länsstyrelsen.

Vid framtagandet av förslag till beslut och skötselplan har två separata nyttjanderätter tecknats med fastighetsägarna till Skåra 1:1. Ena nyttjanderätten (dnr 512-857-2023) gäller anläggande av tillgänglighetsanpassad parkeringsyta och gångväg/stig och den andra (dnr 512-860-2023) gäller körväg för reservatets skötsel och tillsyn. Båda nyttjanderätterna undertecknades i mars 2023.

Vid framtagandet av förslag till beslut och skötselplan har även den tidigare nyttjanderätten, med fastighetsägaren för Helgesta 3:1 gällande en större besöksparkering m.m., tecknats om och ersatts av en annan mer specificerad nyttjanderätt (dnr-512-864-2023). Nyttjanderätten undertecknades i mars 2023.

Remiss

Innan förslaget till beslut sändes på remiss genomfördes samråd med Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten via DOS – länsstyrelsernas, Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens gemensamma handläggarsråd för samråd enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen har med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932) beslutat att delgivning ska ske genom kungörelsedelgivning. Kungörelsen annonserades i Post- och Inrikes Tidningar samt i Södermanlands Nyheter den 4 oktober 2023. Meddelande om delgivning skickades även till sakägare enligt sändlista. Förslaget till beslut skickades ut till sakägare och andra berörda 3 oktober 2023 enligt sändlista. Totalt inkom sju remissvar där inställningen till det nya beslutet och skötselplanen överlag var positiv.

Remissinstansernas synpunkter på förslag till beslut och Länsstyrelsens bemötande

Skogsstyrelsen, Sörmlands Orienteringsförbund och Trafikverket meddelar att de tillstyrker eller inte har något att erinra mot remissförslaget.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) meddelar att de avstår från att yttra sig.

Markägaren har inkommit med ett muntligt yttrande. Denne har inte några större synpunkter på innehållet i remissen, utan anser att den i allt väsentligt överensstämmer med vad som diskuterats genom åren. En synpunkt är att startdatum för slåtter önskas att ändras från den 1 augusti till den 15 juli istället. Länsstyrelsen har inarbetat synpunkten och ändrat datumet i skötselplanen.

Fyrsjö jordbruksarrende har inkommit med ett muntligt yttrande beträffande rekommenderat startdatum för slåttern. Arrendatorn upplyser om att det i praktiken blir svårt som lantbrukare att få till slåtter efter att man kommer in i augusti, då allt annat skördearbete drar igång. Arrendatorn önskar att datumet sammanfaller med miljöstödet regler, dvs från 15 juli. Länsstyrelsen har inarbetat synpunkten och ändrat datumet i skötselplanen.

Mats Nordblom (fastighetsägare till Helgesta 1:2) har inkommit med ett yttrande. Han upplyser om ett förlikningsavtal från 1976 som berör honom personligen eller dennes fastighet. Fastigheten blev avstyckad från stamfastigheten Helgesta 3:1 i det sammanhanget. Mats Nordblom har genom förlikningsavtalet rätt till jakt samt fiskerätt för husbehov inom del av det blivande naturreservatet.

Länsstyrelsens bemötande är följande. Inom reservatsprocessen har Länsstyrelsen saknat kännedom om aktuellt avtal och dessa rättigheter. Mats Nordblom har genom avtalet rätt till jakt samt fiskerätt för husbehov inom reservatsområdet och ska därför betraktas som sakägare i beslutet. Genom att förslaget till beslut kungjordes via delgivningskungörelse anses Mats Nordblom ha blivit delgiven. Eftersom jakt och fiske inte är reglerat i reservatsföreskrifterna påverkas inte Mats Nordbloms rättigheter inom området och därmed föreligger ingen rätt till ersättning. Övriga synpunkter och rättigheter berör sådant som ligger utanför reservatet och samtliga är av sådan karaktär att de inte föranleder någon ersättningsskyldighet från statens sida. Synpunkterna bemöttes även muntligen den 24 november 2023 per telefon.

Beslutande

Beslutande i detta ärende har varit landshövding Beatrice Ask med naturvårdshandläggare Markus Forsberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johanna Sandwall, chefsjurist Christian Finnerman, avdelningschef Erik Hjortsberg, enhetschef Inger-Marie Wohlfarth och länsjurist Maria Pettersson deltagit.

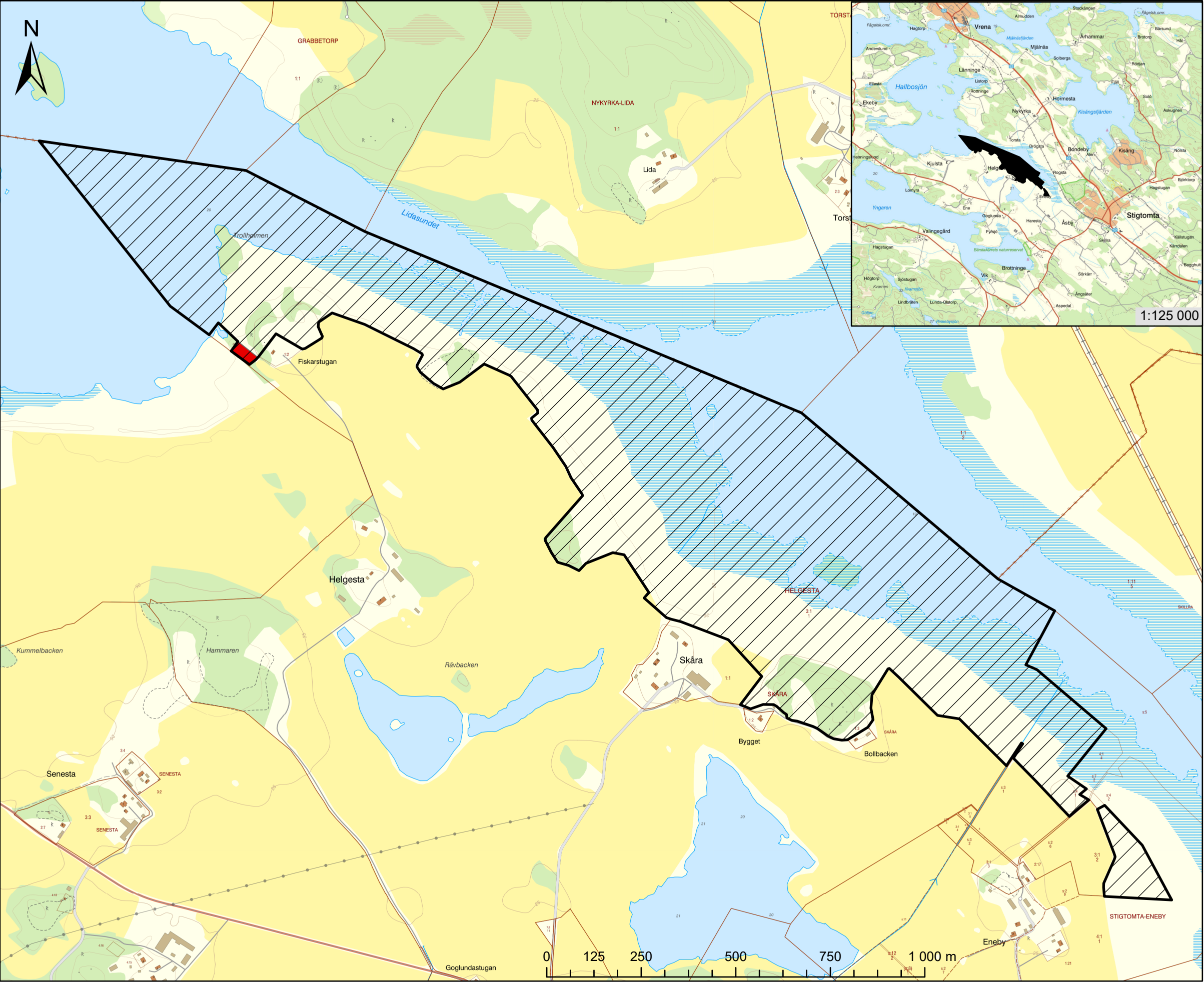
Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Hantering av personuppgifter

Information finns på <https://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/om-lansstyrelsen-i-sodermanland/om-webbplatsen/sa-hanterar-vi-dina-personuppgifter.html>

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Överklagandehänvisning

Beslutskarta

Bilaga 1
Länsstyrelsens beslut om
Skåravikens naturreservat.
Dnr 511-4090-2018,
2024-01-29

- Naturreservat
- Undantag från vissa föreskrifter

Skala: 1:10 000 [A3]
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Bakgrundskarta: © Lantmäteriet

